

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաքանչիւր թաւին 2 կոպեկ:

ՆԵՐԿԱՅ 1891 ԹԻՒԱԿԱՆԻՆ

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, Նոյն դիրքով և Նոյն պրօգրամով: Մինք կը տտանանք սեփական ձեռագրերը:
ՄՇԱԿԻՆ տարեկան գինը 10 ռուբլի է, վեց ամսվանը 6 ռուբլի:
Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ՌՄԲԱԳԻՍՏԱՆԸ (Բարձրագույն և Բարձրագույն փողոցների անկյունում, թանգարանի տանք):
Հայտարարութիւնները ընդունում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով թաւին վճարվում է 2 կոպեկ:
«Մշակի» առաջին երեսի վրա մասնաւոր յայտարարութիւններ չեն տպագրվում, այլ տպագրվում են միմյանի լրագրի տակ: Միայնակ յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարվում: Մասնաւոր տպագրելու և 2 ի ն երեսի վրա արժէ 4 ռուբլի, իսկ 2 ուր ուր էրեսի վրա՝ 2 ռուբլի:
Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հայոց բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը. Գլխավորական ընդհանուր զանգարան. Նամակ Գարաբաղից. Նամակ Բաղրամից. Ներքին լուրեր.— ԽԱՌՆ ԼՈՒԹԵՐ.— ՀԵՌԱՎԻՐՆԵՐ.— ԲՈՐՍԱ.— ՅԱՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Համբարական միութիւններ.

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Կիրակի, յունվարի 20-ին, Թիֆլիսի քաղաքային ժողովրդական դահլիճում կայացաւ Հայոց բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Ժողովը նշանակված էր ժամը 11-ին, բայց 12-ին հաղիւ հաղ հասարակ էին 15 հոգի, որոնց ներկայութեամբ և բացից ժողովը. յետոյ աւելացան էլ մի 8—9 հոգի:
Այդ տեսակ անտարբերութիւն դէպք ընկերութիւնը միանգամայն անհասկանալի է: Ամեն մի նիստից հետո, կամ աւելի լաւ ասած, ամեն մի հայր հետ խօսելիս նա ձեռք մեծ մեծ քարոզներ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՄԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մի համեմատական նկատողութիւն մեր համարները և եւրօպացի միջնադարեան ցէկական միութիւնները մասին:

Համեմատութիւնը իբրեւ հասարակական և վարչական միութիւն: Իբրեւ հասարակական մարմին համեմատութիւնը կարելի է քննել երկու տեսակէտից—ներքին և արտաքին: Ներքին տեսակէտից համեմատութիւնը ունէր ինքնավարութեան իրաւունք, ունէր իր վարչական իրաւունք, իր վարչական և դատարանական օրգանները, իր զանգ: Այդպէս չէր համեմատութեան դրութիւնը արտաքին փողոցից, նա իբրեւ հասարակական մարմին ենթարկված էր ընդհանուր պետական և քաղաքային կառավարութեան: Նախ խօսենք համեմատութեան մասին այս վերջին կողմից. 1) Համեմատութիւնը կազմաւորւում էր համեմատական վարչական բաժանումով, որի գլխավորը, տեղական հարկերը բաժանելու և ժողովելու նպատակով: Տեղական հարկերը, զիւարթացւում զիւարթում, բաժանվում էր ամբողջ քաղաքայինները վրա. գլուխների թիւով պիտի լիւրական վարչութիւնը որոշում էր, թէ որքան

կը կարգաւ Բարեգործական ընկերութեան կարեւորութեան և նրանից սպասելի ապագայ յոյսերի մասին. բայց կարծէք թէ այդ բանը պէտք է ինչն իրան լինի...

Ժողովը պարագլուխը առարկաների թիւով միջին այլոց նշանակված էին տեղական վարչութիւններին տրվելի նոր հրահանգները, որոնք արժանի էին ամենալուրջ քննութեան, քանի որ այդ հրահանգները կարող են մեծ ազդեցութիւն ունենալ ընկերութեան ապագայ գործունէութեան վրա, արդիւք լինելով, կամ միանգամայն վերականգնելով նրան: Եւ մի այդպիսի հարցի քննութեան համար հաղիւ քան մարդ էր հաւաքվել, այն էլ կէսն ընկերութեան պաշտօնական անձինքներից: Հրահանգները կազմված են 23 կէտերից, որոնց կարգաւ և քննել մի նիստում դժուար կը լինէր և այդ պատճառով ժողովը ընտրեց իր միջին մի յանձնաժողով՝ պ. պ. Ս. Ջեղինկոյց, Ս. Արծուրուց, Բ. Նաւասարդեանցից և Ա. Արապեանեանցից: Բացի քաղաքացի, որը պէտք է ամենաշատը մի ամսվայ ժամանակամիջոցում վերաքննի վարչութեան կազմած նոր հրահանգները և առաջարկի ընդհանուր ժողովին:

Այնուհետև կարգաւցից ներկայ 1891 թւի նախահաշիւը, որից երևաց, որ տեղական վարչութիւններից շատերը մինչև այսօր, հակառակ կա-

հարկ ստանալու է այս կամ այն համբարութիւններից: Գետոյ ամեն համբարի ուստաքաշին համբարական ժողովում բաժանում էր համբարութեան անդամներին մէջ, ապա հարկը ժողովում էր և յանձնում պիտի լիւրական վարչութեան կամ քաղաքային դէպուստատին:

Բացի հարկերից քաղաքայինները կատարում էին զանազան անձնական ծառայութիւններ, տալիս էին օլամ և բէգար, —այն է ճանապարհներ չինելու ժամանակ, զօրքերին տներում տեղաւորելու միջոցին և այլն: Այս տեսակ պարտաւորութիւնները համեմատութիւնները կատարում էին հերթով: Իսկ առանձին համբարութիւնների անդամներին մէջ հերթը նշանակում էր ուստաքաշին: Մեծ քաղաքներում, մասնաւոր երբ ուստաց օրէնքները վերջնականապէս տարածվեցին մեր երկրի վրա, այս տեսակ ծառայութիւնները պետութիւնը վերափոխեց զբաղական տուրքերի: Բայց փոքր քաղաքներում մինչև 50-ական թւերի սկիզբը օլամը և բէգարը և միւս հասոյթները շարունակում էին իրանց գոյութիւնը: Այսպիսով համեմատութիւնը և համեմատական վարչութիւնը չէին իրանց ընդհանուր տեղութեան հարկերի և ծառայութիւնների բաժանման և ժողովելու գործին: Իսկ մենք այնպէս էինք, թէ այդպէս պէտք է լինէր, վերջապէս մի մեծած ուստաքաշու մեզ յանձնած թղթերից երևաց, որ մեր ենթադրութիւնը ճիշդ է: Համեմատութիւնների մասնակցութիւնը

նօնադրութեան, չեն հասցրել կենտրոնական վարչութեանը իրանց նախահաշիւները: Կենտրոնական վարչութիւնը, չը կամենալով այդ պատճառով դադարեցնել յիշեալ ընկերութիւնների գործունէութիւնը, ինչպէս է ընդհանուր ժողովից թոյլ տալ, որ վարչութիւնը հաստատէ այն տեղական հիւղերի վարչութիւնների նախահաշիւները, որոնք կը դան, ինչպէս պահանջում է կանոնադրութիւնը, նոյեմբերի 15-ից յետոյ: Ընդհանուր ժողովին նախադաճ, նկատելով որ մի այդպիսի առաջարկութիւն չէ համապատասխանում կանոնադրութեան, յայտնեց, որ այդ բանը չէ կարելի թոյլ տալ ընդհանրական ենթարկելու: Վարչութեան անդամներն այն ժամանակ հարց յարուցին, թէ ինչպէս պէտք է վարվին այն տեղական հիւղերի վարչութիւնների հետ, որոնք չեն կամենում կատարել իրանց պարտականութիւնները: Այդ հարցն առիթ տուեց երկար և տաք վիճաբանութիւններին, որոնք, տարաբաղդաբար, ոչ մի դրական հետեանքի չը հասան: Անդամներից մի քանիսը մինչև անգամ առաջարկեցին դիմել մի միջոցի, այն է անհաղանդ տեղական հիւղերի գործունէութիւնը դադարեցնել, քանի որ այդպիսի ճիւղերն իրանց պարտականութիւնը ժամանակին չը կատարելով, կարող են վնասել ամբողջ Բարեգործական ընկերութեան օրինական ընթացքին և առիթ կը դառնան կանոնադրութեան խախտելուն, որ վատ հետեանքներ կարող է ունենալ:

Ժողովը ոչ մի եզրակացութեան չեկաւ, և ժամանակն ուշ լինելով, ցրվեց, որովհետև ժողովը միւս կերպի շարունակելու նախահաշիւ քննութիւնը և կատարելու պաշտօնական անձերը ընտրութիւնը:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԱՆՁԱՐԱՆ

Եթէ այսօր մեր դպրոցական գործն առաջ չէ գնում, դրա գլխաւոր պատճառը նախ հիւթական դրութիւնն է: Այսօր մեր ուսուցիչները աշխատում են այն դպրոցներում պաշտօն ստանալ, թէկուզ հենց քիչ ուսուցիչ, որտեղ ուսուցիչներ ընդունում կանոնաւոր է: Այսպիսով էլ մեր գիւղական դպրոցները ոչ մի ուսուցիչ չէ ցանկանում գնալ և նրանք փակված են մնում:

Այն բոլոր պահանջները, ինչ անում են ուսուցիչը, թէ նա այս կամ այն զուարթութեան ետեւից չը պէտք է գնայ, պէտք է հասարակու-

հարկերի բաժանման և ժողովելու գործում այնքան տարածված էր և օգտաւէտ, որ Երևանի նահանգապետը դեռ 1866 թ. իր նախագծում քաղաքային վարչութեան կազմակերպութեան վերաբերութեամբ, անհրաժեշտ էր համարում այս սովորութիւնը հաստատել և դարձնել օրէնք: Կառավարչապետի արևելից մենք այս հարցի մասին դուրս եկեք Երևանի հարկաւոր տեղեկութիւններ. այս յօդաւորի նպատակից հետո է հարցի մանրամասն քննելը: Այս մասին մենք կը խօսենք մեր շաբադրութեան մէջ իր ժամանակին: (Խնդրեմ նիւթ ժողովողներին այս հարցի վրա առանձին ուշադրութիւն դարձնեն):

2) Համեմատութիւնը իբրեւ պիտի լիւրական միութիւն:

Մեր քաղաքներում, ուստաց տիրապետութիւնից առաջ, գիւղերում կարգն ու հանգստութիւնը պաշտպանելու համար կար երկու տեսակ սովորութիւն. խաները նշանակում էին առանձին դարձուղ կամ իւղաշաղկ—պիտի լիւրական կառավարչապետ. նրան հպատակված էին ստոր պիտի լիւրական պաշտօնականներ, որոնք համապատասխանում էին այդման ղեկատարութիւններին: Նրանք պարտաւոր էին պաշտպանել գիւղի ժամանակ կարգը քաղաքում: Իսկ քաղաքի գիւղերը ապահովութիւնը թողած էր վաճառականների և արհեստագործների հոգաւարութեանը:

Մեծ քաղաքներում, առհասարակ հարուստ դասակարգը վարձում էր, ինչպէս մինչև այժմ էլ

թեանը ծառայէ, էթէ մինչև անգամ ամիսներով ուսուցիչ չէ ստացել, պէտք է իր ամբողջ ֆիզիական և բարոյական ոյժը գործ դնէ մանուկ սեփական վրա, և ուրիշ այդպիսի պահանջներ չատ գեղեցիկ են, բայց անիրագործելի:

Երբ հասարակութիւնը այդքան խիստ պահանջներ ունի ուսուցչից, պէտք է նախ ապահովանի թէ նրա և թէ բոլոր դպրոցների նիւթական վիճակը: Բայց իսկապէս այդպէս չէ: Տեսնում էք մի ուսուցիչ, որը ամենալաւ և բարեխիղճ կերպով ուսումնասիրել է և աւանդում է իր առարկաները, մի քանի տարիներ արդիւնաւոր կերպով ծառայել է և արժանի է վարձատրութեան, վաղը յանկարծ կը տեսնէք նա արձակված է պաշտօնից, տեղ չունի և քաղցած է: Ինչո՞ւ. որովհետև այս ինչ հոգաբարձութիւն գլուխ չը տուեց և կամ հոգաբարձուն ունէր իր մի բարեխիղճ, որին այդտեղ պիտի նշանակէր: Նկատվում է և բոլորովին հակառակը: Տեսնում էք մի բոլորովին անփորձ և անձանթ մարդ, որը գուցէ և կանոնաւոր կրթութիւն էլ չէ ստացել, բայց միայն այս կամ այն հոգաբարձութիւն հպատակվում է,—ստանձնում է մի դպրոցի տեսչի, կամ աւագ ուսուցչի պաշտօնը, և չը նայելով որ այդ պաշտօնը խայտառակ կերպով է տանում, բայց և այնպէս նա երկար տարիներ վարում է այդ պաշտօնը: Միւս կողմից, մի ուսուցիչ չատ լաւ է պարապում, սիրում է թէ իր պաշտօնը և թէ դպրոցը, տեղում է և այն, բայց երբ որ ուսուցիչ իր ժամանակին չէ ստանում, որով պէտք է հոգալ իր ապրուստը կամ կառավարի իր ընտանիքը, բնական է թուլանալ, սառչել և շատ պարզ է, որ նրան չեն դրաւում իր զստերը, տանիքը, դպրոցը, այլ նա մտածում է, թէ պարտաւորւած ինչ պատասխան տայ, տան վարձը որտեղից տայ, և ուրիշ այդպիսի դուռ ընտանեկան հոգսեր:

Եթէ այսօր մեր գիւղերը ուսուցիչ չէ գնում, էթէ այսօր մեր միջնակարգ դպրոցները մեծ մասամբ լցված են անփորձ կամ ոչ-մասնագէտ մարդկանցով, իսկ փորձված և հմուտ մանկավարժները փախչում են մեր դպրոցական գործից, այդ բոլորի պատճառը մեր դպրոցների նիւթական անապահով դրութիւնն է մի կողմից և հոգաբարձական և ուսուցչական անօրոշ իրաւունքը և յարաբերութիւնները միւս կողմից:

Պէտք է մի կերպ այդ կանոնաւորել:

Պէտք է խոստովանաւ, որ թեմական տեսուչների

վարձում են, գիւղերում պահապաններ. սրանք անւանվում էին զանազան տեսակ—«քէլքէլ», «հասա», «գարաւուլ» և այլն: Խաների ժամանակ այդ գիւղերապահ ծառաներն ունէին իրանց մեծը, որ անուանվում էր հասաքաշին: Վրաստանում դրանց անուանում էին քէլքէլ ուսուցիչ է ս: Սրանք իրանց ստորադրեալ պահապաններին հետ պատասխանատու էին ամեն մի գոյութեան համար, որ պատահում քաղաքում: Աղքատ դասակարգը փոքր քաղաքներում, և արհեստագործները, ինչպէս մինչև այսօր էլ լինում է գիւղերում, իրանք էին անձանք հսկում քաղաքի կամ իրանց արհեստակիցների խանութների վրա: Այս ծառայութիւնը նրանք կատարում էին հերթով—ամեն համեմատութիւն մի օր շաբաթական. էթէ նրանց թիւը չատ էր, 3—4 ամիսը մի անգամ էր հերթը հանում առանձին վարպետներին: Երբ քաղաքում աւաղակները շատանում էին և պիտի լիւրական պաշտօնականները անդօր էին գտնվում կարգը պաշտպանելու համար, խաները ընտելիւններին էլ էին պահանջում գիւղերից մանուկ և պաշտպանել կարգը և քաղաքի ապահովութիւնը: Այս սովորութիւնը տարածված էր միջնադարեան Ֆրանսիայում, իսկ գիւղերում կարգապահութեան ծառայութիւնը յայտնի էր ցուց—անունով: Ըստ երևոյթին, մեր քէլքէլութիւն և հասաքաշինը համեմատական կազմակերպութիւն և նշանակութիւն ունէին: Այնտեղ ևս արհեստագործներ և ցէկական միութիւնները պարտական էին կատարել այս

դարձանալուն, կատարելագործվելուն ոչ պակաս
խանգարում է նաև այն հանգամանքը, որ պարոնի
ընդհանուր խտրություն համարեն չէ՝ դնում գերերի
ընթացիկության մեջ։ Ինչ դեպ որ պատասխանատու
է, փայլուն է, այդ իրան է վերապահում, լինի
համապատասխան իր ամպլուային թէ ոչ՝ այդ
է նորն է...

Հրէայի դերում պարոնի ծայրն և հոգեկան
անհանգստանքը ու յուզմունքները արտայայտու-
թիւնը դաւաճանում էին երկրաւարող դերակատա-
րին։ Ի դէպ, եթէ սիրողները բռնադատութիւնն
լրով չը դրաւ ինչ գերեր ընտրելու մէջ, չը ձգտէին
անպատճառ փայլած լինելու, եթէ իւրաքանչիւրը
բէշ համոտ լինի և համապատասխան իր ընդու-
նակութեան ու կարողութեան դեր ստանձնի,
այն ժամանակ ամենայն վստահութեամբ կարելի
էր լինի պարբերաբար, թէկուզ ամբողջ մի կամ
երկու անգամ, ներկայացում ապա և աջողու-
թիւն գտնել։ Պահանջ դրացիւմ է, հասարակու-
թիւնը շարունակ կը յաճախէ ներկայացումները,
եթէ նոր ուղարկութիւնը ի չար չը գործ դնի,
եթէ անհակցողները ազնուաբար և բարեխղճա-
բար փրկարէին գործին, որով խօսքով եթէ
հետեւ և կարգին մարդիկ լինեն գործի գլուխ
կարողները և ոչ թէ անպատասխատ ան-
գիտ, որոնք բռնն էլ, գեղարուստն էլ դիտեն
ծառայցեալ իրանց շահին...

Աստուծոյ անպայտեղ կարող է լինել այս վեր-
ջն ներկայացումը։ Ներկայացմանը մասնակցում
էին այնպիսի մարդիկ, որոնց վրա հասարակու-
թիւնը լաւ կարծիք ունի, գիտէ, որ այդ մարդիկ
կանց օգտի համար չեն աշխատում, և առանց
իւր փայլելի դէս ու դէն անելու՝ նպատակին պիտի
հասնեն, այդ իսկ պատճառով էլ թատրոնը, համա-
րա թէ, բոլորովին լի էր, չը նայելով որ օխտակ-
ներ զննէն աւելացած էին, և բացի սրանից էլ
տոմսակները վաճառուի էին միմիայն կատարու-
մի գեղեցիկ երեւոյթ, որ սովորաբար չէ տեղի
ունենում։

Վաճառականական դասակարգն այն կարծիքի
է, որ Աղամանց պիտի պատժվի, որովհետեւ
ժամանակին այնքան փող է ստացել և թանգա-
ղին ընծաներ, ոչինչ չէ յետաձգել, սե օրվայ հա-
մար չէ հոգեցել... Այդպիսի անհիմն վարքի-
նքն եղան պատճառով որ մի քանի բարեմիտ
անձինք անկարող եղան յօգուտ Աղամանցի ըս-
խած ստորագրութեան թերթը շարունակելու։
Երկու-երեք հոգուն դիմելուց և փառաւորապէս
անարգիլուց յետոյ՝ սակայն եղան դադարից-
նելու և ներկայացման համար հոգեւոր։

Հաւանականաբար 750—800 ռ. դուռ արդիւնք
դիւրի մնացած լինի։

Ներկայացմանը մասնակցում էր և պ. Կարա-
Մուրա իր խմբով անտրակտներին երաժշտական
խմբով, Կարա-Մուրայի զեյաւարութեամբ, նուա-
զում էր հայկական երգեր։

ՆԵՐՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկուշաբթի, յունվարի 21-ին, կայացաւ ԹԻՖ-
ԼԻՍԻ Դումայի ժողովը՝ քաղաքային վարչութեան
2 անդամներ և քաղաքային քարտուղար ընտրելու
համար։ Տոմսակներով առաջարկութիւններ վարչու-
թեան անդամի պաշտօնի համար ստացան հետեւեալ
անձինք։ Գորոն Նախկին քաղաքագլուխ Յակոբ Էմ-
իլով 28 ձայն, Նվկրաթի խօսքով 27 ձայն,
Կրկնատիւր Վերմիշով 14 ձայն, Վասիլ Կանդու-
րով 8 ձայն, Արզար Գովհանիսեան 7 ձայն,
Սալաբեի 7 ձայն, Բէժանով 5 ձայն, ապա մի
անգ ևս օգտի ստացան երկու երկու, կամ մի մի
ձայն։ Առաջարկութեան ընդունելու հրաժարու-
թեան քուէարկութեանց, բացի Էմիլիայի խօս-
քովից։ Բուէարկողները 63 հոգի էին։ Խօս-
քով ընտրուեց 33 ձայնով ընդդէմ 30-ի։ Կար-
տուղարի պաշտօնի համար առաջարկութեան
մի 7 կամ 8 հոգի, որոնցից Յակոբ Տիւ-
րանյան գրաւոր առաջարկութիւններով ստացաւ
33 ձայն, իւրիւր Վասիլ Թումանով 11 ձայն, իսկ
մնացածները այդ թիւից էլ պակաս ստացան։
Բոլորն էլ, բացի Տիւրանյանից, հրաժարուցան
քուէարկութեանց։ Յակոբ Տիւրանյանից նորից ընտ-
րուեց քաղաքային քարտուղար 39 ձայնով, ընդդէմ
25-ի, որոնք այս անգամ քուէարկողներ թիւը
64 էր։ Քաղաքային վարչութեան երկրորդ ան-
գամ ընտրութիւնը կը կայանայ Դումայի հետե-
ւեալ նիստին։

Իբրեւ պարզաբանութիւն անցեալ անգամ Կ-

Պօլից պ. Արփիար Արփիարեանի մասին հաղոր-
դած լուրին, հարկաւոր ենք համարում աւելա-
ցնել, որ պ. Արփիարեան, որը մի քանի ամիսից ի
վեր բանտարկւած էր, այժմ արձակուած է։

«Արձագանքի» մի քանի տասնեակ բաժանորդ-
ները սպասում էին յունվարի 20-ին տոնակա շա-
բաթի թերթի առաջին համարը, բայց դրա փո-
խարին նրանց ուղարկուած է հետեւեալ ծանուցու-
մը. «Պատկերազարդ «Արձագանք» շաբաթթեր-
թի նոր կազմած բաժանորդագրական (հի-
կերութիւնը) ներկայիս յայտարարում է ի դի-
տութիւն ընդհանրութեան, որ ի նկատի ունենա-
լով պատկերազարդ լրագրին հրատարակութեան
վերաբերեալ մի քանի անհրաժեշտ նախապա-
տաստական աշխատանքները, ներկայ 1891 թ-ի
«Արձագանքի» առաջին համարը լոյս կը հանէ
մարտ ամսի 3-ին։ 1891 թ. մարտի մինչև 1892
թ. յունվարի 1-ը բաժանորդագրելու կը լինի 8 ռու-
բլի կանխիկ վճարելի։ Իսկ մինչև այժմ 10 ռուբլի
ստորագրուող բաժանորդները ներկայացնելով ան-
գործակցութիւնը կենտրոնական գրաւաճառանոցին,
կարող են յետ տոնակա իրանց աւելորդ տուած 2
ռուբլին և կամ՝ իրանց ցանկութեան համաձայն,
թողնել այդ աւելորդ եկող 1892 թ. հաշին։
Ստորագրուած է ի դիմաց պատկերազարդ «Ար-
ձագանքի» բաժանորդագրական հրատարակելու ըն-
կերութեան՝ խմբագիր Արզար Գովհանիսեան,
տնօրէն՝ Ն. Գարայ։ Յիշեալ ծանուցումից ընթեր-
ցողը տեսնում է, որ «Արձագանքը» լոյս պէտք
է տեսնի միայն մարտ ամսին։ Դա արդէն չափից
զուրա անվայել խաղ է, որ խաղում է պ. Գով-
հանիսեան հասարակութեան հետ։ Բայց թող
չը մոռանայ նա իր խմբի հետ միասին, որ համ-
բերութիւն կորցրած հասարակութիւնն էլ մի
այնպիսի խաղ կը խաղայ, որ ոչ թէ մի, այլ
հարիւր «բաժանորդագրական ընկերութիւններ»
էլ չեն կարող օգնել...

Երեքշաբթի, յունվարի 22-ին, կայացաւ ԹԻՖ-
ԼԻՍԻ Արտիստական ընկերութեան զանգիճում
երգչուհի օրիւրը Մ. Մանեանցի և երգչի պ. Բ.
Սիմոնյանիցի կոնցերտը։ Ժողովուրդը շատ կար-
գաւորեալ։ Սիմոնյանիցի ձայնի մասին մենք
շատ անգամ ենք յայտնել արդէն մեր կարծիքը։
Իսկ ինչ վերաբերում է օրիւրը Մանեանցին,
մենք պէտք է խոտովանակենք, որ թէ օրիւրը
բաւական ընդարձակ օպերանո ձայն ունի, բայց
դեռ ևս պէտք է երգել սովորի։ Մենք համոզու-
ցանք, դժբաղդապէս, որ օրիւրը լսողութիւնն էլ
բաւական դարգացած չէ։ Միակ երգը, որը կա-
տարեալայէն աշողիկն նրան և ծափահարութիւն-
ներ յարգանքաւ, դա յունական ժողովրդական
երգն էր «Ելեւտէ իմ պսեւս մունա», երաժշտու-
թիւն Կարեբիի։ Հասարակութիւնը կրկին տուեց
երգը։ Առհասարակ կոնցերտը բաւական սառն
անցաւ։ Տիւրանյան-Գովհանիսեան պիտիսի վրա
ածելը բաւական մշակուած է տեխնիկական կող-
մից, բայց դուր էր և ոչ է ինքնուրոյն զգացմուն-
քից։

Խաղվում մի քանի տարուց ի վեր մանկա-
վարական ասպարէզի վրա իրանց գործունէու-
թեամբ համակրութեան են արժանացել մի խումբ
ուսուցիչներին, որոնց մէջ յարգելի տեղ է ընդ-
նում Խաղվում մասնաւոր իրական կերպիւ
զարգացի հիմնադիր Խ. Ալեքսիսկայա։ Այդ վարժու-
հիւնը յայտնի են նոյնպէս և իրանց դրական
աշխատութիւններով ժողովրդական ընթերցանու-
թեան վերաբերութեամբ։ Նրանց աշխատութիւնն
է «ЧТО ЧИТАТЬ НАРОДУ» յայտնի դիւրը։ Այժմ, ինչ-
պէս լրագրիները հաղորդում են, ֆրանսիացի տե-
նատօր Մատիւ առաջարկութեամբ Ալեքսիսկայա
ընտրված է ժողովրդական կրթութեան միջադ-
րին դաշնակցութեան փոխնախագահուհի, մի
պատուաւոր պաշտօն, որին նա արժանի է իր տո-
կուն գործունէութեան համար։ Այդ ընտրութեա-
նը, անկասկած, նպաստել է այն աջողութիւնը,
որ ունեցաւ «ЧТО ЧИТАТЬ НАРОДУ» դիւրը Պարի-
զի ցուցահանդիսում, որի մասին Պարիզի լրա-
գրիները բաւական խօսեցին։

Տեղական ուսուցիչ լրագրիներին մէջ սկսել են
երևան դալ մի յայտնի տեսակի յայտարարու-
թիւններ, որոնք յաճախ են պատահում եւրոպա-
կան լրագրիներում։ «Մի այսպիսի և այնպիսի
յառկութիւններին տէր երկրաւարող, ցանկանում
է ամուսնանալ մի գեղեցիկ, կամ հարուստ,

կամ ուսեալ աղջկայ հետ։ Յանկացողները
պէտք է ուղարկեն իրանց լուսանկարները, հաս-
ցնեն։ Այդպէս է լինում սովորաբար յայտարա-
րութեան բովանդակութիւնը։ Եւրոպայում այդ-
պիսի յայտարարութիւններ ծիծաղի համար չեն
ուպագրում։ Նրանք մի միջոց են ամուսնութեան
համար։ Բայց Թիֆլիսում մենք համոզված ենք, որ
այդ տեսակ յայտարարութիւնների սպառնալի-
նը անգործ և խելատակութիւնների սիրահար
մարդկանց բան է, որոնք իրանց համար խօսակ-
ցութեան նիւթ գտնելու նպատակով այդպիսի
անմիտ բաներ են անում։ Յանկալի է, որ այդ
տեսակ անտեղի համաքննելու լոյս չը տեսնէին
լրագրիներում, թէկուզ հենց յայտարարութիւն-
ներին բաժնում։

Ժողովրդական լուսաւորութեան միջնորդու-
թեան կից կազմված յանձնաժողովը անհրաժեշտ
է գտել պակասանքներ պետական դպրոցներում
օրական դասերի թիւը և քաջանք տան համար
տուած դասերի քանակութիւնը։

Չանդեղուրի ԳՕԻՍ աւանից յունվարի 19-ից
մեկ գրում են. «Ձեր լրագրում հաղորդված էր,
թէ յայտնի աւաղակապետ Լիտաի-Խալի-Օղլի
օրին դատապարտել էին 13 տարվայ և չորս
ամսվայ տաժանակիր աշխատանքին, Արզալ-
լար կայաքանից փախել էր։ Այսօր, երբորդ
պիտիցական բաժնի պրեստավ Ալի աղա Ջալալ-
չի, մի խումբ եասավուհներով, ձերբակալած
բերեց նրան, և յանձնեց դաւաճապետին. առա-
ջակին իսկոյն բանտարկեցին։ Այդ աւաղակը,
ինչպէս պատմում են մի քանիները, իբր թէ թուրք
գիւղերից մէկում գիշերելիս, գալիս են այդտեղ
երկու հայ դերձակներ։ Այդ վերջինները ճանա-
չելով սկսում են հարց ու փորձ անել։ Տանտէրը
Լիտաի-Ֆին առում է թէ սրանք մասնաւոր են, քա-
նի որ դու պատմում ես։ Այն ժամանակ Լիտաի-Ֆը
նոյն գիշերը երկուսի գլուխը թոցնում է։ Այդ
անցքից յետոյ դաւաճապետը ուղարկում է յիշեալ
պրեստավին, որը սկսում է սատիկ խուղարկու-
թիւններ անել բոլոր գիւղերում և վերջապէս
աշողում է ձերբակալելու աւաղակին։ Այդ պիտի-
ցիական մասը, որը քաղերի բուն էր, այդ պրես-
տավի հնարով պիտի անդորրութեան մէջ է։

Կիրակի, յունվարի 21-ին, Թիֆլիսի կառնածա-
կան բանիկ թատրոնում Ֆրոյտաի խումբը ներ-
կայացրեց Ալֆօնս Գօրի «Գոյութեան համար
կռիւ» (La lutte de la vie) նոր դրաման։ Այդ
դրաման այս տարի մեծ աղմուկ հանեց Եւրոպա-
յում և հասկանալի է, որ մեկ մօտ էլ հետաքը-
րութիւն պէտք է շարժել և այդ պատճառով
թատրոնում բաւական հասարակութիւն կար-
ջարաբողբաբար մեղ չաջողվեց այս անգամ ամ-
բողջ պիտեան տեսնել, այդ պատճառով պիտեայի
մասին կաշխատեց խօսել, երբ նա երկրորդ ան-
գամ կը ներկայացվի։

Թիֆլիսի պատային վարչութեան կառավա-
րիչ հաղորդում է հետեւեալը. «Իմ ստացած տե-
ղեկութիւններին նայելով յունվարի 21-ին Բոստո-
ւից Վաղիկավաղ է ուղարկված մի առանձին
գնացք, որը իր հետ տարաւ 1400 պուդ պոստա-
յին բեռ, որը դիված էր Բոստոլում՝ պոստային
երթին կրկնութեան ընդհանրական 10 օրվայ ընթաց-
քում։ Վաղիկավաղացի այդ բոլորը կողարկվի
Թիֆլիս մաս մաս, որը երկու անգամ, սկսելով
ամսի 23-ի առաւօտվանից։

Մեկ գրում են հետեւեալը ՂՈՒՐԱՍ քաղաքից.
«Ղուբայի հայոց երկսեռ ծխական եկեղեցական
ուսումնարաններին օգտին, ծնողեան տօնիւրին,
աշխատութեամբ պ. Սո. Խուրարեանի, ժողովից
դանդան նուիրատուներից 259 ռ. 20 կոպէկի
Գումարը յանձնվեց ուսումնարաններին հոգաբար-
ձութեանը։

ՂՈՒՐԱՍԻՑ մեկ գրում են. «Գիֆտուրիտ հիւան-
դութիւնը, մի քանի ամիս դադարելուց յետոյ,
սկսել է նորից գոհեր տանել Ղուբայի գաւա-
ռում։ Այդ հիւանդութիւնը մեծ կոտորածներ է
անում մասնաւոր Ղուբա քաղաքի Ջիւղար
կոչված թաղում։ Մեռնում են զխաւորապէս երեք
տարեկանից սկսած մինչև 10 տարեկան հասակի
երեխաներ։

Մեկ հաղորդում են Ղուբայից և հետեւեալը.
«Հաստատ աղբիւրից լսում ենք, որ տեղական

սիրողների մի խումբ այս յունվար ամսվայ ըն-
թացում մի քանի հայերէն ներկայացուցիչ պիտի
տայ Գումայի հողերը՝ ծխական դպրոցի օգտին»։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեկ գրում են, որ արդէն աղ-
պարկում է և շուտով լոյս կը տեսնի «На раз-
свѣтѣ» վէպի հայերէն թարգմանութիւնը «Լու-
սաբացին» վերնագրով։ Դա մի գեղեցիկ դիւր է
ժողովրդական ընթերցանութեան համար։

Մեկ հաղորդում են, որ յունվարի 22-ին, վրաց
դերասանական խմբի ներկայացումն յօգուտ Ա-
ղամանի, անաշուղ էր մուտքի կորովի։ Այդպէս
ուրեմն վրաց հասարակութիւնը չը կարողացաւ
գնահատել իր դերասանների գեղեցիկ մտադրու-
թիւնը, և այդ օրը թատրոն չը գնալով, կար-
ծէք ուղեց հասկացնել դերասանական խմբին,
որ նա միւս անգամ այլ ևս այդպիսի համակրելի
ձեռնարկութիւններ չանի։ Կամ գուցէ վրացիք
կարծում էին, թէ վրացերէն ներկայացմանը
հայերը պէտք է գնային։ Սխալ կարծիք։

Մեկ տեղեկացում են, որ մի քանի հայերի
նախաձեռնութեամբ շուտով մի կոնցերտ պիտի
արվի Թիֆլիսում յօգուտ հիւանդ Աղամանի։

Մեկ խնդրում են յայտնել, որ վաղը, ուրբաթ,
յունվարի 25-ին և կիրակի, յունվարի 27-ին, Ֆոր-
կատիլի ուսուցիչ դերասանական խումբը պիտի
ներկայացնի մի գեղեցիկ ֆէրիա՝ «Иванъ-Паре-
вѣтъ»։ Այդ ներկայացման համար պատկերած են
նոր շորեր, և նոր դեկորացիաներ, բաւական չքեղ
կերպով։ Ներկայացման մասնակցելու են աւելի
քան հարիւր հոգի։ Այժմանից արդէն Բանիկ
թատրոնի կասսայում կարելի է ստանալ այդ
ներկայացման համար տոմսակները։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մուրճ» ամսագրի «կարևոր բաժնի» գրողները,
կամ ըստ յունականին, Պարսաի բնակիչները,
այնքան բռնկված են բանաստեղծական կրակով,
այնքան թրթռում է նրանց հոգին պոեզիայի բար-
ձր, եթերական զգացմունքներով, որ... որ մին-
չև իսկ բանակցելու էլ բանաստեղծութեամբ են
անում։ Եթէ չէք հաւատում, ով «Մուրճի» բա-
ժանորդներ, կարողեցէք ամսագրի վերջին համարը
և կարդացէք հենց առաջին ստանաւորը... Այժմ
միանգամայն հաւատում ենք, որ «Մուրճի» բաժն-
նախնամը լոյս տանողը՝ բաժնիւր-բանաստեղծու-
թիւնն է։

Հոսով պատը արդէն մօտ է տեսնում իր վախ-
ճանը, և այդ պատճառով հենց իր համաձայ-
նութեամբ նրա յաջորդ են որոնում Թեկնածու-
ները մի քանի հոգի են։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԻՍՏՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 յունվարի։ Երէկ իր գործու-
նէութիւնը սկսեց կարօտ դաղթականներին օգ-
նող ընկերութիւնը. կազմված է մասնաժողովը.
պատուաւոր անգամ ընտրված են ներքին գործե-
րի մինիստրը, նրա օգնական Պելլէ, գեներալ-մե-
րի բաժնի կառավարիչ Գօլդու-Սաբուրով, Միլի-
րիաիով Պատուով և Կելլէր։ «Бирж. Вѣд.»
լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհրդին
ներկայացրած է ուսուցիչ կարգաւոր վերաբերեալ
օրինադիւր։

ԲԷԼԳՐԱՎ, 21 յունվարի։ Սկուպչիւնան ընդու-
նեց միջնորդական պատասխանատուութեան
վերաբերեալ կառավարական օրինադիւր։

ՕՊՈՐՏՈ, 21 յունվարի։ Ապօրտաութիւնը վերջ-
նականապէս ճնշված է. 300 մարդ է ձերբակալ-
ված։ Խուղարկութիւնները շարունակվում են։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 յունվարի։ «Правит. Вѣст.»
լրագիրը, հաղորդելով Մեծ Խիսան Գեօրգի Ալեք-
սանդրովիչի Եւրոպա վերադառնալու, յայտնում
է, որ ծովադնացութեան ժամանակ Մեծ Խիսանը հի-
ւանդացաւ մալարիայով, որին աւելացաւ բրոնխիտ
թէ և Նորին Բարձրութեան տեղը թոյլ է, բայց
բժիշկների կարծիքով, առողջութեան համար
ցանկալի չէր աւելի մնալ հարաւային երկրներն-
րում։ Եւրոպա գալով, Մեծ Խիսանը ժամանակա-
ւորապէս կը մնայ Միլիցիւնում։ Օրդենուրդի մի-
նիստը-Գեղիկիւն, կոմս Կասսին, նշանակված է
Պեկինի դեսպան, Կոմսինի փոխարէն, որն իր
խնդրելով համաձայն արձակված է այդ պաշտօ-
նից, մնալով միջնորդական պաշտօնային կաս-
սինի փոխարէն միջնորդ-Գեղիկիւն է նշանակ-
ված Օրդենուրդում կամեղեղը Վաւսման։

ԲԷԼԳՐԱՎ, 22 յունվարի։ Բոլորական կենտրո-
նացում է Սերբիայի սահմանների վրա մեծ զօրը։

դէպի վերջին, կուլ և Բէլգրադէի է ուղարկ-
ված մօտ 8.000 զինուոր: Սօֆիայից հաղորդում
են, որ էրց-հէրցօգ Ֆրանց-Ֆերդինանդի Ռուսաս-
տան գնացը կառավարչական շրջաններում մեծ
յուզմունք է առաջ բերում: Ներքին գործերի մի-
նիստը է նշանակված Միլոսլավիչի, որը այդ
պաշտօնը վարում էր առաջ:

ԲԵՐԼԻՆ, 22 յունվարի: Այսօր հրատարակված
է հրաման, որով գլխավոր շտաբի կառավարիչ
կոմս վալդերֆէ նշանակվում է 9-րդ զորաբաժնի
հրամանատար Ալտոնում:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 յունվարի: Երէկ Նոցա կայ-
սերական Մեծութիւնները, թագաւոր կայսրը և
թագուհի կայսրուհին բարենաճեցին այցելել Սե-
մեօնովսկի զինուորական հիւանդանոցը, ման եկան
հիւանդանոցների բաժանմունքներում, և մտան
նոյնպէս տիֆոյ հիւանդների բաժանմունքը:
«Нов. Вр.» հաղորդում է, ուղարկուել է դար-
ձրած ուսուցչ կուրորտների զբոսայտի բարեկարգման
վրա:

Ա. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ	
Յունվարի 22-ին	
Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ. . .	86 ռ. 20 Կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ . . .	42 > 20
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ . . .	34 > 15
Ռուսի . . .	արծէ. . . 6 > 92
Մադրասի կուպոններ . . .	138 > 50
Արծաթ . . .	1 > 06
Բորսայի դիսկոնտներ . . .	4 1/8 և 5 3/4
Պետ. բանկի 5 % տոմս 1-ին շրջանի. . .	104 > 25

— — — — 2-րդ —	103 > 50
— — — — 3-րդ —	103 > —
— — — — 4-րդ —	103 > 37
— — — — 5-րդ —	103 > —
— — — — 6-րդ —	103 > —
60/0 ռուսկայ բէնտա	145 > 50
40/0 ռուսկայ փոխառութիւն	— > —
Արեւելեան 50/0 փոխառ. 1-ին շրջ. .	103 > 50
— — — — 2-րդ —	103 > 75
— — — — 3-րդ —	105 > 62
Ներքին 50/0 առաջին փոխառութ. .	238 > 50
— — — — երկրորդ —	225 > 50
Պետական. երկաթուղային բէնտա .	104 > —
5 1/2 % բէնտա	108 > —
40/0 ներքին փոխառութիւն	95 > —
50/0 դրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի .	104 > —
5 1/2 % վկայակ. գիւղ. հող. բանկի. .	103 > —
4 1/2 % գրաւական թղթեր կալուած. .	— > —
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետաղ. .	104 > 25
— — — — թղթադ. .	102 > —
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. .	— > —
ընկերութեան օբլիգացիաները. .	100 > 62
Մոսկովայի քաղաք. օբլիգացիաներ. .	100 > 12
Օղէտայի	101 > —
Թիֆլիսի	— > —
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի. .	— > —
— — — — փոխառութիւն	— > —
Ա. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը ամուր է:	
Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳԻՒԳՈՐ ԱՐՄԵՆԻՆԻ	

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ե Ր

Ա. Ի. ՖԻԻԻԵՐԻ ՑԻՐԿԸ

Այսօր, հինգշաբթի, 24-ին յունվարի, կը տրվի մի շքեղ ներկայացում, ամբողջ
լամբի և պարեկողների մասնակցութեամբ: Վերջում դրված կը լինի, երկար պատրաս-
տութիւններէ յետոյ, Ֆանտաստիկան պանտօմի, «Իվան Յարեվիչ» 4 պատկերներով
որի բովանդակութիւնը վերցրած է ժողովրդական յայտնի առակից:

Պատրաստվում է ներկայացման համար պատմական պանտօմի, «Թամար, վրաց
թագուհի» անունով:

Զի հեծնելու դասեր առնել ցանկացողները պայմանների մասին կարող են դիմել
ցիրկի ընթերցողին: Բիւնեմարին: Այլ և ընդունվում են ձիեր, վարժեցնելու համար:
Ա. ՖԻԻԵՐԻ

ПРИСЯЖНЫЙ ПОВѢРЕННЫЙ Округа Тиф-
лисской Палаты, ТОКАРСКИЙ избралъ мѣстомъ жи-
тельства городъ ТИФЛИСЪ, на Лабораторной
улицѣ, домъ Гамбаровъ, № 15.

1—1

ՊԱՆՍԻՕՆ

Ա. ՏԵՐ-ՅԱԿՈՎԼԵԱՆՑԻ

ԳՏՆՎՈՒՄ Է ՍՈԼՈՒԱԿ, ՎԵԼԻԱՄԻՆՈՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂ., ՏՈՒՆ ԳԵՈՐԳՈՎԻ

ՅՈՒՆՎԱՐԻ 1-ից ՍԿԱՍՆ ԲՆԻՈՒՆՈՒՄ Է ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ ԳԻՄՆԱ-
զիայի, բէլալական ուսումնարանի, կազմակերպիչ ԿՕՐԱՊՈԼԻ և ՆԵՐՍԻՍԻԱՆ
ուսումնարանի համար:

Ուսումնարանում, բացի զանազան գիմնազիական առարկաներից, աւանդ-
վում են այլ ևս հայերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն և լատիներէն լե-
զուներ:

Ցանկացողները կարող են ԴԱՇՆԱԿԻ (բոյալ) վրա ածել սովորել. դրա հա-
մար պանտօնում կայ առանձին մասնագէտ ուսուցիչ:

Ուսումնարանում ընդունվում են ԵՐԹԵԿԵՆԵՐ, ԿԻՍԱԹՈՇԱԿԱՌՈՒՆԵՐ և ԹՈ-
ՇԱԿԱՌՈՒՆԵՐ:

Հասցէ. Թիֆլիս, Вельяминовская улица, домъ Геворкова.

4—5

ՄԻ ՏԻԿԻՆ, կամենում է պատուաւոր հայ ընտանիքներում ստանձնել ԲՕՆԵԱՅԻ,
կամ տան ԿԱՌԱՎԱՐՁՈՒՆԻ պաշտօն: Գիտէ լաւ հայերէն: Ցանկացողները կարող են ի-
րանց հասցեն թողնել «Մշակի» խմբագրատանը:

2—5

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԴԵՂԱՏՈՒՆ

Լաւ սարքած, տան հետ միասին ԾԱԽՎՈՒՄ Է ՕԶԵՄՉԻՐԻ

աւանում,

Սուխումի վիճակում:

Պայմանների մասին զրազրութիւն անել պատուով, ուղղելով նամակները՝ ՕՅԵՆԶԻՐԻ,
Կիցինսկուն, вЪ М. Очемчиры (Сухум. Окр.), Кишинскому.

3—3

ՊԱՏԻՒ ՈՒՆԵՄ ՅԱՅՏԵԼՈՒ ԲՈՂՐ ԻՆՃ Հետ դործ ունեցող վաճառականներին, որ
անցնել ամբաստանից եւ արդէն հեռացել եւ ԱՂԱՍԱՖԱ կայարանից և այսուհետեւ դործ
կունենամ ԲԱԹՈՒՄՍԻՄ, որպէս գործակալ «Որդիք Բ. Արզումանեան» առևտրա-
կան տան: Բացի այդ, եւ կընդունեն կատարելու Բաթումի վերաբերեալ ամեն տեսակ
յանձնարարութիւններ կովիտիով՝ ապրանքներ գնելու, վաճառելու, տեղափոխելու,
մաքսատնից դուրս բերելու և այլն:

Հասցէն БАТУМЪ, Набережная ул. подъ гостин. «Централь» ԱԲԷԼ ԱՊՐԵՍԵԱՆՑ.

3—3

Մ. Գ. ՅԵՅՏԼԻՆԻ

ՃԱՄԱՑՈՅՏՆԵՐԻ ՄԱԳԱՋԻՆԻ
ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆԻԲԸ

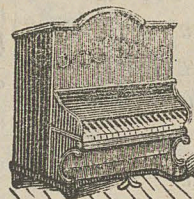
Պաշտի այդու դիմաց, անկիւնի մագաղանում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոյն
ոսկեայ, նիկելեայ, պողպատեայ և կրկայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ,
ՊԵՆՍԵՆԵՐ և ԼՕՐՆԵՏՆԵՐ: Թատրոնական և դաշտային ԲԻՆՈ-
ՎԻՆԵՐ, ՋԵՐՄԱՆՔԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուռը կախելու և
թէ վանանների համար: Վերաստուգված և վկայական ունեցող
ՄԱԿՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր: Լօրէկտի և պէնսնէի համար ոսկեայ,
արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մե-
տաղական թելեր:

Ակնոցներ և պէնսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների
պատուէրով:

Մագաղանում յանձն են առնում նմանապէս փաշած իրերի
նորոգելը և ապագիւնների դնելը:

ԳՆԵՐԸ ամենաշափաւոր են:

49—50 (5)

Օգոստոսի 7-ից 1890 թ. բացվում է երաժշտա-
կան գործիքների և նոտաների կովկասեան կեն-
րօնական դէպօ:

Ե Ղ Բ. Գ Ի Տ Ե Ի Ր Ի Ս Ի

Լաւալին ս. պետերբուրգեան դաշնամուրային գործարանի

ԲՕՅԱԼՆԵՐ ԵՒ ՊԻԱՆՆՈՒՆԵՐ

Մ. ՇԵՂԵՐԻ, ԲԷԿԷՐԻ, ՍԻԴԴԻՐԻ, ՄԻԼԵԲԱՆԻ,

Գէտցի, յայտնի արտասահմանեան գործարանների՝ Շիդմայէրի, Բլիւտենի, Բէլշտէյնի
Գլաւաչի արմենապիւնո: Շիդմայէրի Հարմօնիումներ: ԾԱԽՎՈՒՄ Է ԵՒ ՎԱՐՁՈՎ ՏՐՎՈՒՄ
ԹԻՖԼԻՍ. ԴՎՈՐԳՈՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՖԼԻՍԻ ազնուականների կայուածական բանկի տան մէջ
16—16

ՊՐՈՎԻԶՈՐ Ա. ՇՏԷԻԵՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՑԱԽԻ ԵՒ ՓՅԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

ՊՐՈՎԻԶՈՐ ԱՏԱՄՆԱԴԵՂ ԿԱԹԻՆԵՐ 50 ԿՈՂ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՎԱՅՆԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ԷԼԻԿՍԻՐ 80 ԿՈՂ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՈՂ.

ԳԻՒՍԱՌՈՐ ՊԱՀԵՍ.

ԹԻՖԼԻՍԻՄ՝ Դեղագործական
ապրանքների կովկասեան ըն-
կերութեան մէջ և պ. պ. Շահ-
պարտեանցի, Մակիէրի, Սէնչի-
կովսկու և Ազմուրովի դեղա-
աներում:

ЗУБНЫЯ КАПЛИ: КОР. 50 К.
ЗУБНОЙ ПОРОШОК: КОР. 30 К.
ЗУБНОЙ ЭЛИКСИРЪ: ФЛ. 80 К.
А. ШТЕКЕРЪ

44—52 (4)

ՄԻՇՈՒՆԱՅ

ՄԿՆԵՐ ԿՈՏՈՐԵԼՈՒ ՐԻՍ ԳՈՒՏՄԱՆԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

գլխավոր պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում և Բաղդադում,
Բարձրագոյն հաստատված դեղատան ապրանքների վաճառման
կովկասեան ընկերութեան մօտ:

18—50 (5)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԻԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՋՈՑՆԵՐԸ

ՆԱԽԱՍԱՐԻԱՆ—9—11 ժ. վիրաբուժութեան (և առամնացաւի) սիֆիլիսի և աչքաքաւի
ԲՈՒԿՎՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆԻՔԻՆԻ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ—11 1/2—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԿԻՆԻՔԻՆԻ ՄՈՒՆԻՍԿԱՅԱ—12—12 1/2 ժ., կանանց և ներքին ց.
ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ակնաշիւ, կոկորդի և զթի ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12 1/2—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց.

ԵՐԵԿՈՒՆԵՐԸ

ԳԱԴՈՄՍԿԻ—5—6 1/2 ժ. կաշուի ցաւերի, սիֆիլիսի և վիրաբուժութեան.
ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. ներքին, երեխայոց և ջրային ց. (էրեկտոսերապիա):
ՆԱԽԱՍԱՐԻԱՆ—6—7 ժ.

Վճար—50 Կ: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) համար առանձին:

Հերթակալ բժիշկ—Երեկ. ժ. 9-ից մինչև առ. ժ. 7-ը:

Հիւանդանոցը վերատեսուչ բժշկապետ Նաւասարդեան

Գլխավոր պա-

հետը գտըն-

վում է Թիֆլի-

սում և Բադ-

ւում Բարձրա-

գոյն հաստա-

ված դեղատան

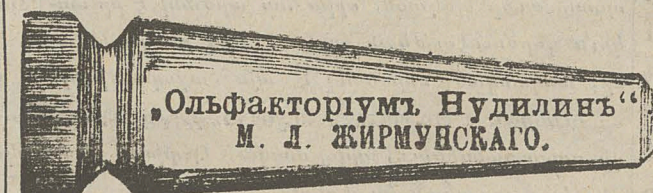
ապրանքների

վաճառման կողմ

կասեան ընկե

րութեան մօ

17—50 (2)

ՄԻՋՈՑ ԽԱՐԲՈՒՄԻ

Բժշկական դէպարտամենտից թղթա-
տրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿԻ

Ճախվում է 40 կօպէկով

Դեղագործական Ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ ԹԻՖԼԻՍ-ում:
39—52 (6)